

Het herstelplan voor Noordzee-kabeljauw

ir. Wim Demaré - Afdeling Biologie, CLO-DvZ

Het is ondertussen algemeen bekend dat de toestand van het kabeljauwbestand in de Noordzee zorgwekkend is. De Internationale Raad voor het Onderzoek van de Zee (ICES) adviseerde in november vorig jaar de vangst tot een minimum te herleiden en een herstelplan op te stellen. Om de visserijsterfte van kabeljauw te beperken is het quotum alvast sterk gereduceerd (-30 % voor het jaar 2001). Deze maatregel alléén echter kan onmogelijk het tij doen keren. Vandaar dat de Europese Commissie een herstelplan voor Noordzee-kabeljauw (het zgn. 'Cod Recovery Plan') ontwikkeld heeft.

Vooraleer we dit herstelplan nader toelichten, komen we kort terug op de kern van de zaak. De voorbije 20 jaar is de paaistand van Noordzee-kabeljauw tot een derde herleid. Dit is ondermeer het gevolg van een té hoge visserijdruk en het uitblijven van sterke jaarklassen (met uitzondering van de jaarklasse 1996) (Figuur 1). Het aantal volwassen dieren dat voor nakomelingen kan zorgen—kabeljauw is pas geslachtsrijp aan vier tot zes jaar—is alarmerend laag. Zo bestond de vangst in 1999 voor het overgrote deel uit driejarigen (de inkomende sterke jaarklasse 1996) terwijl de oudere jaarklassen duidelijk in de minderheid waren (Figuur 2). Daarbij komt, jammer genoeg, dat zeer veel jonge dieren dood worden teruggeworpen omdat ze niet aan de minimum aanvoerlengte (35 cm) voldoen. Deze en nog andere factoren hebben gemaakt dat het kabeljauwbestand in een neerwaartse spiraal is terechtgekomen.

Alle instanties die bij het beheer van de kabeljauwstocks betrokken zijn, erkennen dat ingrijpende maatregelen nodig zijn om de dalende trend te keren en het kabeljauwbestand terug op te bouwen. Een totaal vangstverbod lijkt de snelste weg om tot herstel te komen, maar is om socio-economische redenen moeilijk haalbaar.

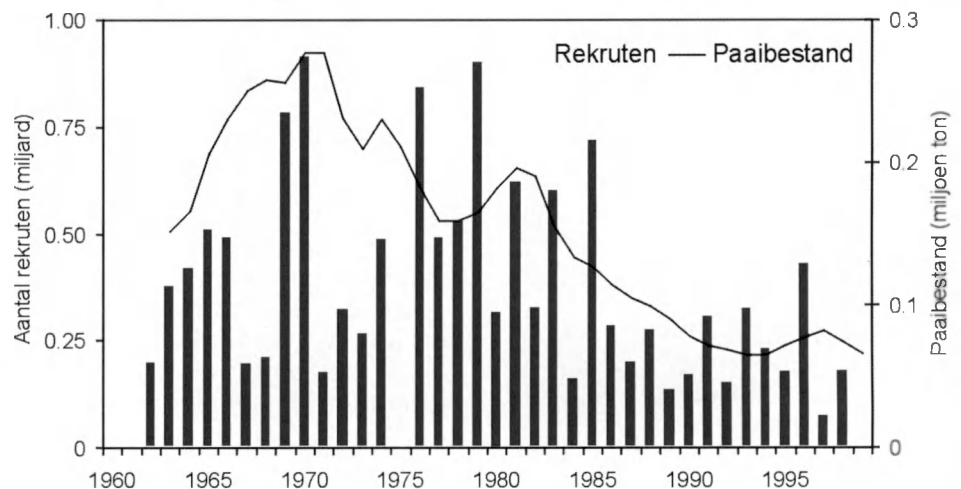
De Europese Commissie besliste daarom een zgn. 'kabeljauwherstelplan' door te voeren. In de tweede helft van januari kreeg dit plan zijn definitieve vorm, in samen-

spraak met vertegenwoordigers van de EU-lidstaten en Noorwegen. Voor de invoering ervan deed de Commissie beroep op Artikel 30760/92-5010, lid 1, waarin bepaald is dat de Commissie de bevoegdheid heeft om, in gevallen van hoogdringendheid, zélf verordeningen uit te vaardigen, zonder de normale besluitvormingspro-

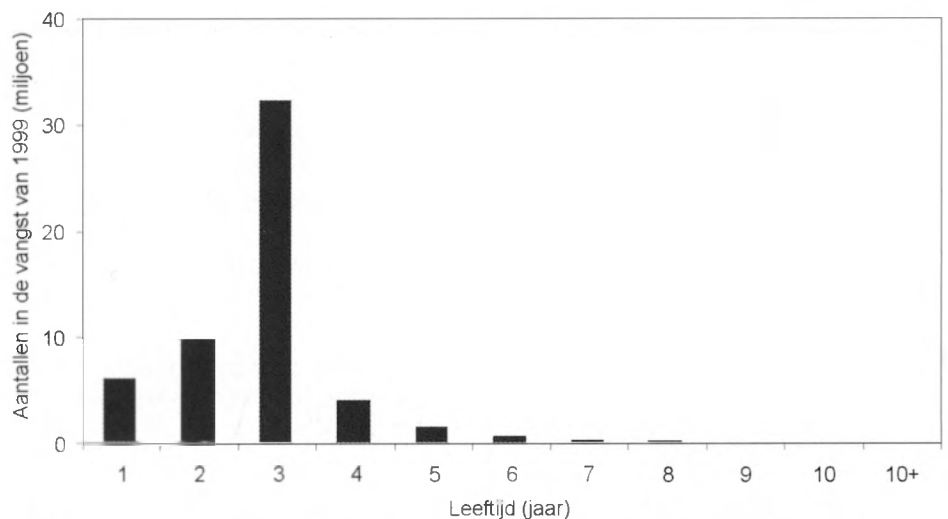

cedure (via adviescommissies en ministerraad) te doorlopen. Deze verordeningen gelden voor zes maanden. De Commissie heeft het beslissingsrecht en de lidstaten kunnen enkel advies geven.

Het eerste luik van dit herstel-

Figuur 1 - Paaistand en rekrutering van Noordzee-kabeljauw

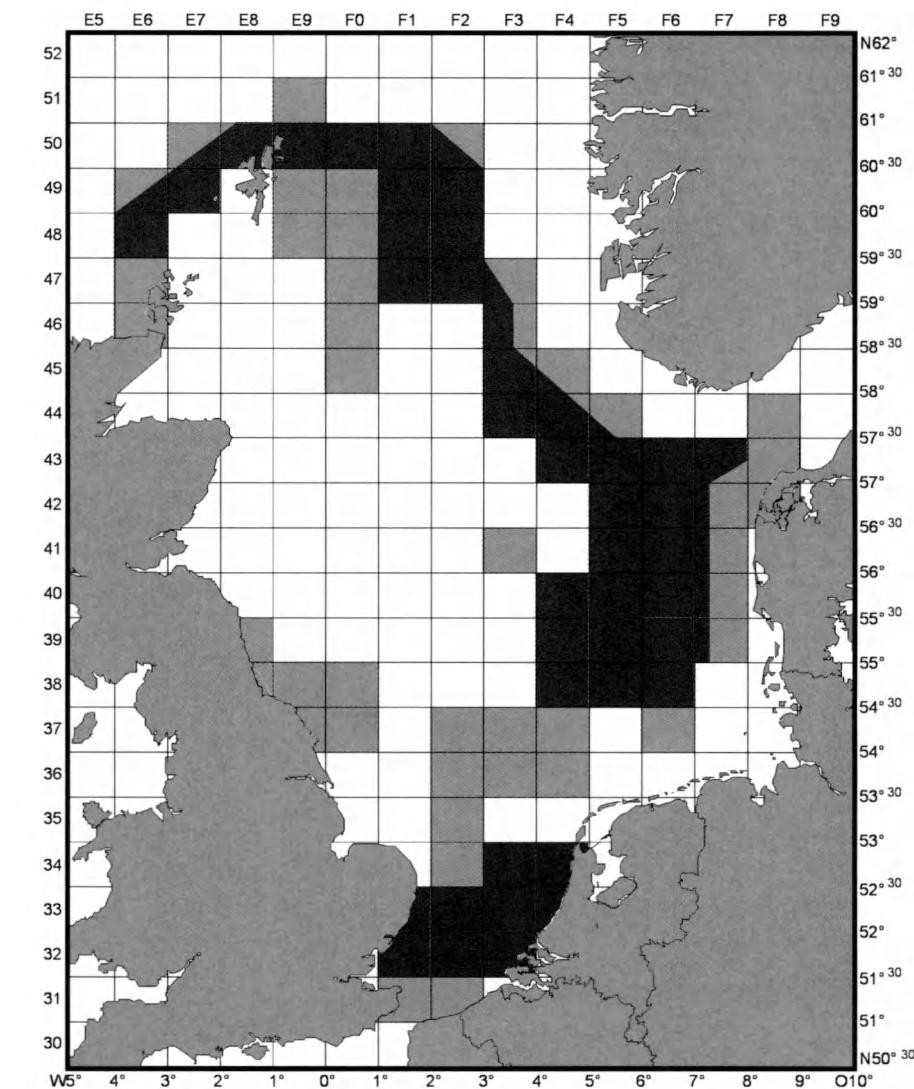

Figuur 2 - Leeftijdsverdeling van de kabeljauwaanvoer in 1999.

plan houdt in dat een deel van de Noordzee voor de visserij gesloten wordt gedurende de paaiperiode van kabeljauw. Op last van de Commissie werd het te sluiten gebied gedefinieerd op basis van de aanvoercijfers per visvak van de verschillende lidstaten. De visvakken waar in 1999 alles bij elkaar 80 % van de aanvoer gerealiseerd werd, zijn in Figuur 3 in het blauw aangeduid (licht- én donkerblauw). Een algehele sluiting van dit gebied was om socio-economische redenen evenwel niet aanvaardbaar. De voornaamste bezwaren die de Belgische overheid maakte, betroffen de sluiting van de 'Kreeftenput' en de sluiting van het gebied voor de Belgische kust. Na overleg met de administraties van alle lidstaten, besliste de Commissie uiteindelijk een gebied af te bakenen zoals in Figuur 3 aangegeven (donkerblauw gekleurde zone). De sluiting is van kracht van half februari tot eind april. Uitzonderingen worden toegestaan voor de pelagische visserij (op o.a. haring en makreel) en voor de visserij op zandspiering, mits aanwezigheid van waarnemers aan boord bij een niet nader genoemd percentage van de reizen. 'Kleinere schepen' worden toegelaten in de 12 mijlszone en in de 'Scholbox'.

Door de Belgische administratie werd tevens aangedrongen op een uitzondering voor de Belgische platvisvisserij, omdat deze slechts 3 % van het totale kabeljauwquotum opvist, én omdat een groot deel van de tongvangsten in de zuidelijke Noordzee uitgerekend in de eerste vier maanden van het jaar gerealiseerd wordt. Het antwoord van de Commissie hierop was echter negatief. Het argument om het meest zuidelijke deel van het gesloten gebied al eind maart terug open te stellen—in de zuidelijke Noordzee paaft kabeljauw immers tussen half december en half maart—werd evenmin door de Commissie aanvaard. Een algemeen punt van kritiek was bovendien dat de omschrijving

Figuur 3 - Visvakken waar in 1999 alles bij elkaar 80 % van de kabeljauwaanvoer gerealiseerd werd (licht- én donkerblauw) en omschrijving van het gesloten gebied (donkerblauw).

ving van het gesloten gebied enkel op de aanvoergegevens van 1999 gebaseerd werd, vooral dan omdat er twijfel bestaat over de representativiteit van dit toch wel bijzondere jaar, met zijn uitzonderlijk hoge vangsten van driejarige kabeljauw. De wetenschappelijke onderbouw van het herstelplan wordt door velen als 'onvoldoende doordacht' ervaren, maar het is precies deze onderbouw die door de Commissie aangevoerd wordt om het plan in zijn huidige vorm te justifiëren.

Het gedeeltelijk afsluiten van de Noordzee, en in het bijzonder van de zuidelijke Noordzee, is ontegensprekelijk een zware dobber voor de Belgische en de Nederlandse visserijvloot. Dit eerste luik van het herstelplan zal in mei 2001 gevolgd worden door aanvullende technische maatregelen (o.a. met

betrekking tot de toegestane maaswijdten). De verordeningen, tot stand gekomen via de versnelde procedure, gelden weliswaar slechts voor zes maanden, maar voor de komende jaren zullen meer dan waarschijnlijk blijvende maatregelen genomen worden. De nieuwe besluiten terzake zullen via de 'normale' procedure tot stand komen.

Het wordt een aarts moeilijke opdracht voor de Commissie om, in samenspraak met de industrie, de administratie en de wetenschappers, een uitgebalanceerde regelgeving op te stellen, die rekening houdt met de nood aan beschermende maatregelen voor de kabeljauwstand enerzijds, en de economische verzuchtingen van de diverse vlootsegmenten (platvisvisserij, langoestinevisserij, kustvisserij, enz.) anderzijds.